

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРИМЉЕНО:	22. 03. 2017
	364/17

Univerzitet u Banjoj Luci

Fakultet političkih nauka

Komisija za ocjenu i odbranu završnog rada na drugom ciklusu

NASTAVNO- NAUČNOM VIJEĆU FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA

Predmet: Izvještaj o ocjeni završnog rada na drugom ciklusu kandidatkinje Dragane Jovandić

Nastavno-naučno vijeće Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci na svojoj 59. sjednici odlukom broj 08/3.1434-12/14 od datuma 13.10.2014, imenovalo je Komisiju za ocjenu i odbranu završnog rada na drugom ciklusu studijskog programa socijalni rad pod nazivom Uloga socijalnog rada u prevenciji vršnjačkog nasilja u školama na području grada Banja Luke, kandidatkinje Dragane Jovandić u sljedećem sastavu:

1. Doc. dr Nebojša Macanović, docent, uža naučna oblast Opšta pedagogija , Fakultet političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci, predsjednik komisije;
2. Prof. dr Aleksandar Milić , vanredni profesor, uža naučna oblast Područje socijalnog rada, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci; redovni profesor forenzičke psihologije, Panevropski univerzitet „Apeiron“, član;
3. Doc. dr Vesna Šućur-Janjetović, docent uža naučna oblast Teorije i metodologije socijalnog rada, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci, član

Nakon što je pregledala i detaljno analizirala završni rad Dragane Jovandic, komisija podnosi Nastavno-naučnom vijeću Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci sljedeći

IZVJEŠTAJ

o ocjeni urađenog završnog rada na drugom ciklusu pod nazivom
*Uloga socijalnog rada u prevenciji vršnjačkog nasilja u školama na području grada
Banja Luke*

OSNOVNI PODACI O KANDIDATKINJI

Dragana Jovandić je rođena 09.09.1987. godine u Mrkonjić Gradu. Završila je srednju školu Gimnaziju, opšti smijer, u Mrkonjić Gradu 2006. godine. Na Univerzitet u Banjoj Luci, na Fakultetu političkih nauka 2006. godine je upisala studije socijalnog rada i u aprilu 2011. godine je diplomirala, stekavši zvanje diplomirani socijalni radnik, sa prosjekom ocjena: 8,4. Stručni ispit je položila u Agenciji za državnu upravu u Banjoj Luci u novembru 2015. godine.

Kandidatkinja je obavljala stručnu praksu u Centru za socijalni rad Mrkonjić Grad u trajanju od 2 mjeseca u toku studiranja. Volontirala je u Organizaciji za mentalno nedovoljno razvijenu djecu (ONIX)- Projekat OKC-a "Razvoj volonterizma među mladima u BiH" u trajanju od 6 mjeseci. Trenutno je zaposlena u Ustanovi socijalne zaštite dom za starija lica "Agape" Mrkonjić Grad od avgusta 2014. godine.

Od stranih jezika poznaje Engleski jezik. U radu na računaru koristi Microsoft Office i Internet.

UVOD

Završni rad na drugom ciklusu studijskog programa socijalni rad pod nazivom Uloga socijalnog rada u prevenciji vršnjačkog nasilja u školama na području grada Banja Luke ima 129 stranica (uključujući i 19 stranica priloga).

Prikaz detaljne strukture rada

I UVOD

II VRŠNJAČKO NASILJE (Teorijski pristup)

2.1. Definisane pojma vršnjačkog nasilja

2.2. Vrste vršnjačkog nasilja

2.2.1. Fizičko vršnjačko nasilje

2.2.2. Emocionalno i psihičko vršnjačko nasilje

2.2.3. Socijalno vršnjačko nasilje

2.2.4. Seksualno vršnjačko nasilje

2.2.5. Zloupotreba informacionih tehnologija

2.3. Uzroci vršnjačkog nasilja

2.3.1. Psihofizička obilježja djeteta kao faktor rizika za pojavu vršnjačkog nasilja

2.3.2. Porodica kao faktor rizika za pojavu vršnjačkog nasilja

2.3.3. Vršnjački interpersonalni odnosi kao faktor rizika za pojavu vršnjačkog nasilja

2.3.4. Škola kao faktor rizika za pojavu vršnjačkog nasilja

2.3.5. Zajednica kao faktor rizika za pojavu vršnjačkog nasilja

2.4. Posljedice vršnjačkog nasilja

2.4.1. Posljedice fizičkog vršnjačkog nasilja

2.4.2. Posljedice psihičkog vršnjačkog nasilja

2.4.3. Posljedice seksualnog vršnjačkog nasilja

2.4.4. Posljedice socijalnog vršnjačkog nasilja

2.4.5. Posljedice vršnjačkog nasilja prouzrokovane zloupotrebom informacionih tehnologija

2.5. Prognostika i mjere prevencija vršnjačkog nasilja sa naglaskom na ulogu socijalnog rada nasvim nivoima prevencije (primarna, sekundarna, tercijalna)

2.5.1. Uloga socijalnog radnika u jačanju porodice kao oblik prevenciji vršnjačkog nasilja

2.5.2. Uloga socijalnog radnika u školi kao oblik prevenciji vršnjačkog nasilja

III METODOLOŠKA ORGANIZACIJA ISTRAŽIVANJA

3.1. Određivanje predmeta istraživanja

3.2. Ciljevi istraživanja

3.2.1. Naučni ciljevi istraživanja

3.2.2. Društveni ciljevi istraživanja

3.3. Hipoteze istraživanja

3.4. Metode i instrumenti istraživanja

3.5. Naučna i društveni značaj istraživanja

3.6. Populacija i uzorak istraživanja

3.7. Vrijeme i mjesto istraživanja

IV ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

4.1. Modaliteti vršnjačkog nasilja, dimenzije, učestalost

4.1.1. Modaliteti fizičkog nasilja, dimenzije i učestalost

4.1.2. Modaliteti psihičkog nasilja, dimenzije i učestalost

4.1.3. Modaliteti socijalnog nasilja, dimenzije i učestalost

4.1.4. Modaliteti seksualnog nasilja, dimenzije i učestalost

4.1.5. Modaliteti zloupotrebe informacionih tehnologija, dimenzije i učestalost

4.2. Etiologija vršnjakog nasilja

4.2.1. Uzrok fizičkog vršnjačkog nasilja

4.2.2. Uzrok psihičkog vršnjačkog nasilja

4.2.3. Uzrok socijalnog vršnjačkog nasilja

4.2.4. Uzrok seksualnog vršnjačkog nasilja

4.2.5. Uzrok zloupotrebe informacionih tehnologija

4.3. Posljedice vršnjačkog nasilja

4.3.1. Posljedice fizičkog vršnjačkog nasilja

4.3.2. Posljedice psihičkog vršnjačkog nasilja

4.3.3. Posljedice socijalnog vršnjačkog nasilja

4.3.4. Posljedice seksualnog vršnjačkog nasilja

4.3.5. Posljedice zloupotrebe informacionih tehnologija

4.4. Trend porasta ili pada vršnjačkog nasilja

4.4.1. Trend porasta ili pada fizičkog vršnjačkog nasilja

4.4.2. Trend porasta ili pada psihičkog vršnjačkog nasilja

4.4.3. Trend porasta ili pada socijalnog vršnjačkog nasilja

4.4.4. Trend porasta ili pada seksualnog vršnjačkog nasilja

4.4.5. Trend porasta ili pada zloupotrebe informacionih tehnologija

V MJERE PREVENCIJE VRŠNJAČKOG NASILJA SA NAGLASKOM NA ULOGU SOCIJALNOG RADA

- 5.1 Mjere prevencije fizičkog vršnjačkog nasilja
- 5.2. Mjere prevencije psihičkog vršnjačkog nasilja
- 5.3. Mjere prevencije socijalnog vršnjačkog nasilja
- 5.4. Mjere prevencije seksualnog vršnjačkog nasilja
- 5.5. Mjere prevencije zloupotrebe informacionih tehnologija
- 5.6. Analiza rezultata dobijenih u intervju koje je obavljen sa zaposlenim osobljem u školama koji se odnose na prevenciju vršnjačkog nasilja

VI ZAKLJUČAK

VII LITERATURA

VIII PRILOZI

- 8.1 Prilog broj 1. Upitnik za djecu
- 8.2. Prilog broj 2. Intervju koji je obavljen sa socijalnim radnicima i zaposlenim osobljem u školama koji se odnosi na prevenciju vršnjačkog nasilja

Završni rad sadrži četiri poglavlja sa uvodom zaključkom i literaturom i 63 potpoglavlja. U prvom poglavlju je opisan teorijski pristup vršnjačkom nasilju, u drugom poglavlju je objašnjena metodološka organizacija istraživanja, u trećem poglavlju je prikazana analiza rezultata istraživanja i u četvrtom poglavlju je objašnjeno koje mjere prevencije vršnjačkog nasilja se sprovode sa naglaskom na ulogu socijalnog rada. Na kraju rada se navodi bibliografija sa 33 jedinica korištene literature, te dva Priloga koju čine upitnici koji su se koristili za empirijsko istraživanje.

PREDMET ISTRAŽIVANJA

Teorijski predmet istraživanja je prikaz postojećeg naučnog saznanja o problemu vršnjačkog nasilja. U tom kontekstu dat je i teorijski osvrt na socijalni rad u školi, te ulogu socijalnog radnika u prevenciji vršnjačkog nasilja u školama.

Predmet istraživanja se odnosi na analizu značaja uloge socijalnog radnika u školama u prevenciji i rješavanju problema vršnjačkog nasilja. Jedan od osnovnih zadataka u ovom istraživanju bio je da se ispita koja je uloga socijalnog rada u prevenciji vršnjačkog nasilja, na koji način socijalni radnik doprinosi podizanju nivoa znanja školskog osoblja i roditelja o problemu nasilja u školama i takođe ispitati koja je njegova uloga u edukaciji djece u lakšem rješavanju nasilnih situacija u školi. Dakle, ispitati na koji način socijalni radnik stvara dobru saradnju između škole i porodica i koliko to doprinosi rješavanju problema vršnjačkog nasilja

Kako bi se došlo do navedenih saznanja, zadaci istraživanja su uključivali i sledeće:

- Definisati teorijsko određenje pojma vršnjačkog nasilja;
- Istražiti koji su oblici manifestovanja vršnjačkog nasilja prisutni u školama i da li je učestalost povećana;
- Utvrditi koji su uzroci pojave vršnjačkog nasilja;
- Istražiti da li vršnjačko nasilje ostavlja posljedice kako na nasilnika tako i na žrtvu nasilja;
- Istražiti da li je vršnjačko nasilje u porastu;
- Istražiti da li postoje u školama adekvatni programi mjera za prevenciju i suzbijanje nasilja među djecom koje sprovodi socijalni radnik.

Hipotetički okvir rada

Glavna hipoteza polazi od pretpostavke da je u školama vršnjačko nasilje u porastu i da ne postoje adekvatni programi mjera za prevenciju i suzbijanje nasilja među djecom koje sprovodi socijalni radnik s obzirom na to da je vršnjačko nasilje u stalnom porastu.

U cilju dokazivanja glavne hipoteze postavljeno je pet posebnih hipoteza.

Prva posebna hipoteza polazi od toga da postoje različiti oblici manifestovanja vršnjačkog nasilja i učestalost je povećana. Druga posebna hipoteza pretpostavlja da glavni uzroci vršnjačkog nasilja pretežno potiču iz porodice nasilnika, traumatskog iskustva iz djetinjstva, a takođe i iz problematične vršnjačke grupe, cijelokupnog društva i medija. Treća posebna hipoteza pretpostavlja da vršnjačko nasilje ostavlja posljedice i traume, kako za

nasilnika tako i za žrtvu nasilja. Četvrta posebna hipoteza pretpostavlja da je vršnjačko nasilje je u stalnom porastu. I peta posebna hipoteza pretpostavlja da u školama ne postoje adekvatni programi mjera za prevenciju i suzbijanje nasilja među djecom koje sprovodi socijalni radnik.

Metodološki okvir rada

U cilju ispitivanja problema vršnjačkog nasilja u školama kao i u cilju ispitivanja uloge socijalnog rada u prevenciji vršnjačkog nasilja, sprovedeno je teorijsko-empirijsko istraživanje uz primjenu posebnih naučnih metoda kao što su metoda ispitivanja i metoda analize sadržaja. Za metodu ispitivanja su se koristile tehnike anketiranja i intervju. Anketiranje se sprovedo za vrijeme jednog nastavnog časa uz prisustvo i podršku nadležnog osoblja. Metoda anketiranja je postupak ispitivanju pomoću anketnog upitnika koji u sebi sadži 43 pitanja, a na osnovu njega su se prikupili podaci, informacije, stavovi i mišljenja učenika o predmetu istraživanja. Intervju je obavljen sa socijalnim radnicima, pedagogima i nastavnicima u školama, a s ciljem da se dobiju podaci o zastupljenosti ovog problema među vršnjacima i mjerama prevencije koje se preduzimaju za suzbijanje nasilja. Za metodu analize sadržaja korištena je tehnika teorijske analize. Tehnikom teorijske analize su proučeni svi relevantni pisani izvori koji su objavljeni i čiji autori su poznati i priznati naučnici. Statističkom metodom su se kvantitativno i kvalitativno izračunati pokazatelji o prisutnosti, učestalosti, modalitetima i dimenzijama nasilja, o etiologiji, trendu porasta i prevenciji vršnjačkog nasilja. Komparativnom metodom su upoređeni rezultati istraživanja u gradskim, prigradskim i seoskim područnim školama i definisane sličnosti i razlike. Istraživanje je sprovedeno tokom 2 istraživačka mjeseca (april- maj) 2016. godine. Škole u kojima je obavljeno istraživanje su gradskog, prigradskog i seoskog tipa. Ciljnu populaciju čine učenici uzrasta od 11 do 19 godina, a uzorak čini 120 učenika. Smatra se da je odabir uzorka reprezentativan i da su rezultati istraživanja pouzdani za verifikaciju ciljeva i hipoteza.

Rezultati istraživanja i zaključak

Na osnovu istraživanja kandidatkinja zaključuje da je vršnjačko nasilje jedan od glavnih problema sadašnjeg vremena među vršnjacima i prema rezultatima istraživanja ono pokazuje tendenciju porasta. Može se zaključiti da je vršnjačko nasilje i njegovi oblici ispoljavanja kao što su fizičko, psihičko, socijalno, seksualno i zloupotreba informacionih tehnologija,

rasprostranjeno u svim školama, a da se dimenzije i učestalost ispoljavanja razlikuju zavisno od vrste vršnjačkog nasilja. Ukoliko se uporede rezultati koji se odnose na ispoljavanje vršnjačkog nasilja u odnosu na škole seoskog, prigradskog i gradskog tipa može se zaključiti da su sve vrste vršnjačkog nasilja više ispoljavaju u školi gradskog tipa, a najmanje u školi seoskog tipa. Rezultati istraživanja ukazuju na etiologiju ispoljavanja vršnjačkog nasilja, a među najčešćim uzrocima su poremećaj ličnosti, želja za dokazivanjem u društvu, nezadovoljstvo ličnim životom, a sa druge strane žrtve nasilja su uglavnom povučeni učenici, koji ne znaju sami da se izbore za sebe i koji imaju manjak samopouzdanja. Posljedice koje ostavlja vršnjačko nasilje i učestalost ispoljavanja se razlikuju prema vrstama vršnjačkog nasilja, a među najčešćima su pored fizički vidljivih posljedica koje su primjetne, takođe prisutne i druge posljedice kao što su strah, tuga, bijes, osjećaj beznada i bespomoćnosti, izostanak sa časova. Dobijeni rezultati istraživanja su upoređeni sa prethodnim sprovednim istraživanjem i pokazuju da vršnjačko nasilje pokazuje tendenciju porasta što dokazuje glavnu hipotezu koja glasi da se pretpostavlja da je vršnjačko nasilje u školama u porastu i da ne postoje adekvatni programi mjera za prevenciju i suzbijanje nasilja među djecom koje sprovodi socijalni radnik s obzirom na to da je vršnjačko nasilje u stalnom porastu. Ukoliko se uporede oblici prevencije koji se sprovode u školama seoskog, gradskog i prigradskog tipa, prema rezultatima istraživanja navedeni oblici prevencije kao što su edukacija, debate, radionice, časovi razrijednog stariješine se više sprovode u školi seoskog tipa. S obzirom na to da se vršnjačko nasilje najmanje ispoljava u školi seoskog tipa, može se zaključiti da se u ostalim školama oblici prevencije ne sprovode kvalitetno i u dovoljnoj mjeri kako bi se uticalo na smanjenje ovog problema.

Analizom rezultata istraživanja može se zaključiti da učenici imaju najmanje povjerenja u socijalne radnike u svim školama što ukazuje na glavni problem da socijalni radnici nisu dovoljno uključeni u rješavanje problema vršnjačkog nasilja.

Kandidatkinja na kraju dolazi do zaključka da je potrebno da se socijalni radnici više zapošljavaju u školama, te treba da se aktivnosti usmjere na promociju struke socijalnog rada u svim školskim ustanovama kako bi se uticalo na prevenciju i sprječavanje problema vršnjačkog nasilja.

DRUŠTVENI I NAUČNI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA

Svrha ovog rada bila je da se doprinese shvatanju značaja socijalnog rada u prevenciji vršnjačkog nasilja u školskim ustanovama. Da bi se uspješno zaštitila prava djeteta od velike je važnosti uočiti sve oblike njihovog kršenja i blagovremeno reagovati putem nadležnih institucija.

Društveni značaj istraživanja se ogleda se kroz činjenicu koja ukazuju na značaj primjene mjera prevencije koje sprovodi socijalni radnik u školama u borbi protiv vršnjačkog nasilja, jer se radi o problemu koji u posljednje vrijeme potresa cjelokupno društvo. Na pojavu vršnjačkog nasilja utiču sve promjene koje se događaju u političkim, socijalnim, naučnim i obrazovnim strukturama u društvu i, u skladu sa tim, školsko nasilje je odraz cjelokupne situacije u jednom društvu. Povećan stepen nasilja u školi motiviše nas da ozbiljno razmotrimo ovu pojavu koja ima negativu refleksiju na djecu, porodicu i cjelokupno društvo. U tome se i ogleda društveni značaj ovog istraživanja.

Naučna značaj ovog istraživanja jeste u tome da se prošire naučna saznanja o ovom problemu kroz iskustvenu provjeru dosadašnjih iskaza. Naučna saznanja će doprinjeti da se upotpuni slika o problemu nasilja i na koji način socijalni radnik može djelovati u prevenciji vršnjačkog nasilja na osnovu postojećih saznanja.

Sve su to pitanja koja su interesantna za naučnu javnost ali i za samo društvo, jer bez zdrave populacije mladih teško je izgraditi i zdravo društvo.

ZAKLJUČAK I PRIJEDLOG

Komisija smatra da je kandidatkinja Dragana Jovandić obavila istraživanje u skladu sa prijavljenom temom i da njen završni rad sadrži bitne elemente naučnog istraživanja i obilježja

samostalnog djela. U radu su sistematizovana šira teorijska saznanja o predmetu istraživanja, te predstavljeni rezultati empirijskog istraživanja.

Komisija smatra da je tema logički dosljedno obrađena, da su podaci dovedeni u vezu sa hipotezama i da su potvrdili glavne hipotetičke stavove. Rad proširuje saznanja o problemu vršnjačkog nasilja u školama i o tome koja je uloga socijalnog rada u prevenciji ovog problema. Na taj način predstavlja dobru osnovu za dalja istraživanja u ovoj oblasti.

Imajući u vidu činjenice i ocjene, Komisija Nastavno-naučnom vijeću Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci

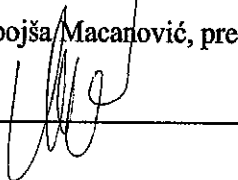
PREDLAŽE

da Dragani Jovandić odobri javnu odbranu završnog rada na drugom ciklusu iz oblasti socijalnog rada na temu Uloga socijalnog rada u prevenciji vršnjačkog nasilja u školama na području grada Banja Luke.

Banja Luka, _____ 2017.

KOMISIJA:

Doc. dr Nebojša Macanović, predsjednik

Doc. dr Vesna Šućur Janjetović, član

Prof. dr Aleksandar Milić, član-mentor